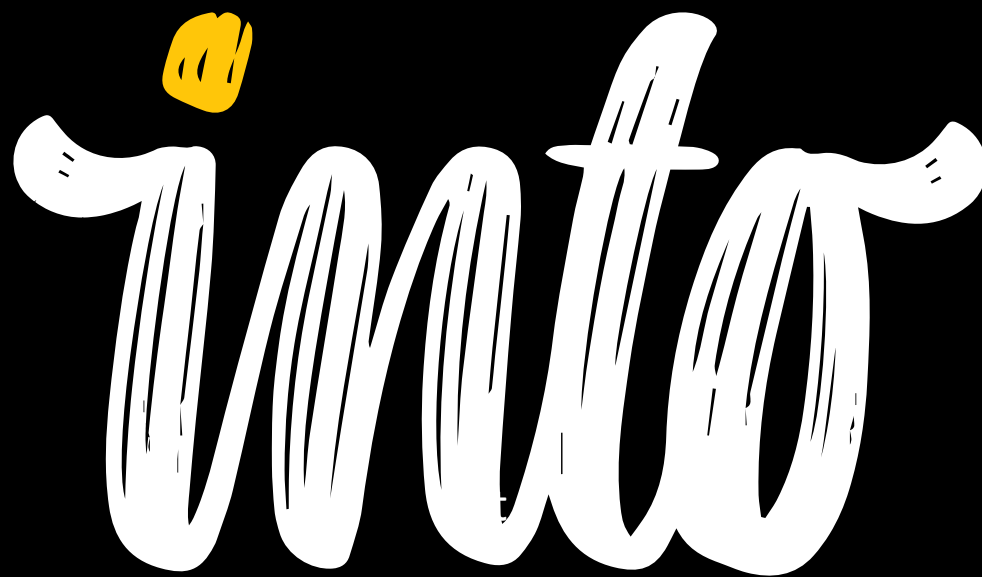

into

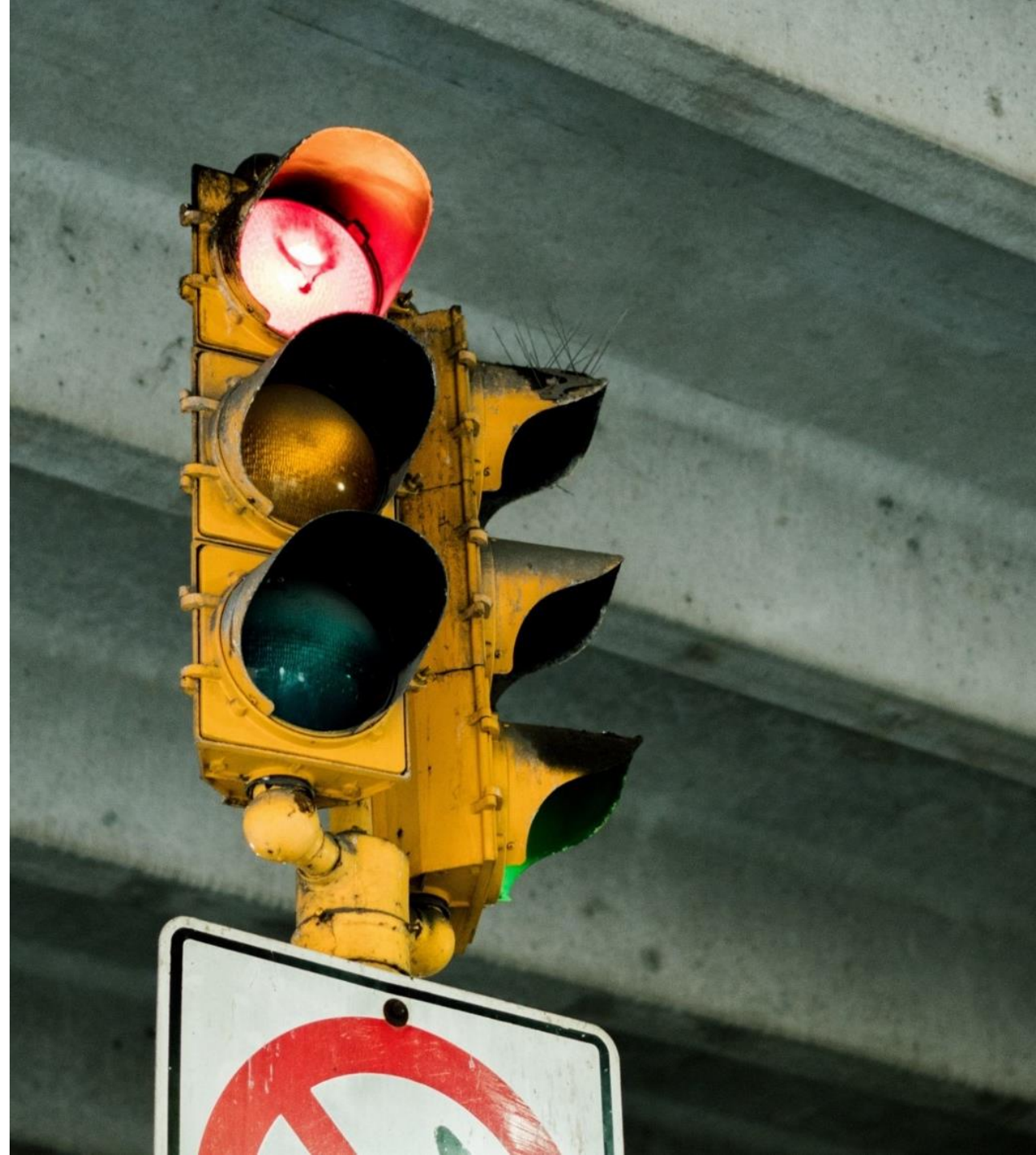
ETSIVÄ NUORISOTYÖ JA
TYÖPAJATOIMINTA RY

Sote-uudistuksen vaikutukset työpajatoimintaan

11.2021

Sote-uudistus

- Uudistus etenee:
 - **Eduskunta hyväksynyt**
 - Aluevaalit 23.1.2022 (ei Helsingissä)
 - Järjestämisvastuu 1.1.2023
- Perustetaan **21 hyvinvointialuetta: siirretään** kuntien vastuulla olevat sote-tehtävät
 - Myös **kuntouttava työtoiminta** ja **sosiaalinen kuntoutus** siirtyvät
 - Hyvinvointialue voi tuottaa itse tai kilpailuttaa
 - **Kunnallinen työpaja ei voi tuottaa**
- Kuntouttavan työtoiminnan **valtion korvaus häviää** kunnilta
 - **Uhkaa työpajojen toimintaedellytyksiä**

Uudistusten aikajana

2022

2023

2024

Oppivelvollisuus + TUVA – työpajatoiminnan opinnollistaminen

Jatkuvan oppimisen uudistus – työpajatoiminnan opinnollistaminen

Selvitys TP

Sote-uudistus ja järjestämisvastuiden siirto

Työkanava Oy

Kuntakokeilut + palkkatukiuudistus

TE2024-uudistus

Työpajatoiminta Suomessa

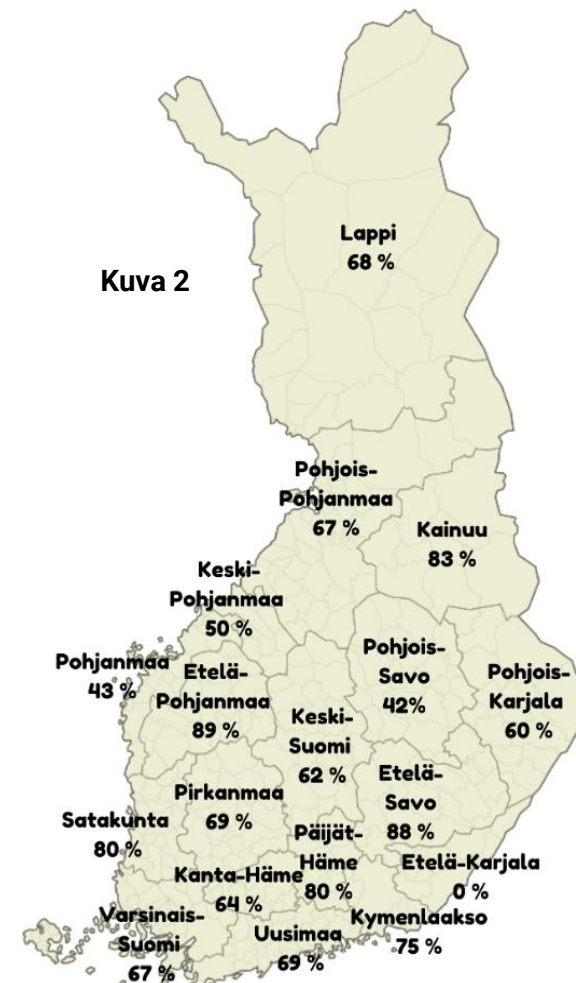
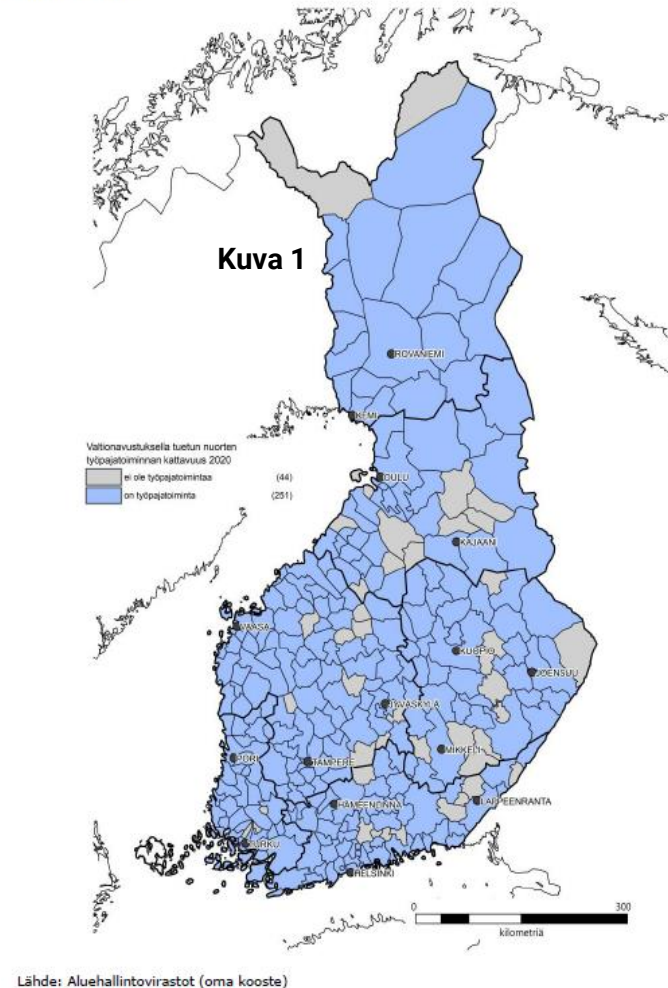
Työpajatoimintaa on tällä hetkellä tarjolla yli 90 % Suomen kunnista (kuva 1). Työpajatoiminta on monessa kunnassa ainoa pitkäkestoinen palvelu, jota on tarjolla heikossa työmarkkina-asemassa oleville lähipalveluna.

Työpajatoimintaan osallistuu sekä nuoria että aikuisia: vuonna 2019 työpajatoimintaan osallistui yhteensä 25 971 valmentautujaa, joista 14 424 (55,5 %) oli alle 29-vuotiaita nuoria ja 11 547 (45,5 %) yli 29-vuotiaita aikuisia.

Valtaosa työpajoista, n. 67 %, on kunnallisia organisaatioita, loput ovat pääosin kolmatta sektoria edustavia yhdistyksiä (24,4 %) ja säätiöitä (9,2 %). Kunnalliseen työpajatoimintaan osallistuu vuosittain yhteensä n. 12 352 valmentautujaa. Maakunnittain tarkasteltuna kunnallisten työpajojen osuus on suurin Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Savossa, Kainuussa, Satakunnassa ja Päijät-Hämeessä (kuva 2).

Työpajatoiminnan rahoitus on monikanavaista ja koostuu useista eri lähteistä. **Kunnan rahoitus kattaa toiminnasta kuitenkin selkeästi suurimman osan, keskimäärin 54,3 %,** ja sen sisällä kunnan budjettipohjainen rahoitus 38,8 %. Valtionavustus nuorten työpajatoimintaan kattaa rahoituksesta 12,6%.

Kuva 2: Valtionavustuksella tuettu työpajatoiminta Manner-Suomessa vuonna 2020

Työpajatoiminta Suomessa

Työpajoilla työskenteli vuonna 2019 yhteensä 2 371 ammattilaista (1 875 htv). Työpajojen ohjaustehtävissä työskentelevä henkilöstö koostuu työ- ja yksilövalmentajista. Valtaosa kunnallisista työpajoista on pieniä organisaatioita, joilla on henkilöstöä alle 10 (htv).

Valmentautujat ovat työpajalla pääsääntöisesti toimintaan ohjanneen tahon toimenpiteissä. Ylisimmät ohjaavat tahot ovat TE-hallinto, kunnan sosiaali- ja terveystoimi tai nuorisotyö sekä oppilaitokset. **Kuntouttava työtoiminta on työpajojen yleisin toimenpide sekä nuorilla että aikuisilla, ja sen osuus on viime vuosina kasvanut.** Seuraavaksi yleisimmät palvelut ovat työkokeilu, palkkatuettu työ ja sosiaalinen kuntoutus.

Työpajatoiminta on vahvasti monialaista, ja työpajat tuottavat käytännössä samalla henkilöstöllään eri sektoreiden palveluita ja toimenpiteitä. Sote-sektorille tuotetaan esim. kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta, TE-hallinnolle esim. työkokeilua ja palkkatuettua työtä ja opetuksen ja koulutuksen järjestäjille erilaisia perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen tukijaksoja ja esim. koulutussovimusta.

Työpajatoiminta Suomessa

Kunnalliset työpajat toimivat eri hallintokuntien alaisuudessa. Nuorisotoimen alaisuuteen kuuluu 35 % työpajoista, työllisyyspalveluihin 25 %, sivistystoimeen 16 %, sosiaali- ja terveystoimeen 16 % ja kunnanhallituksen alaisuuteen 11 %.

Työpajat tuottavat monialaisesti sekä kunnan että valtion useita eri palveluita. **Pelkästään kuntouttavaa työtoimintaa tuottavia työpajoja on vain murto-osa kaikista työpajoista:** 14, ja niistä vain 3 kuuluu kunnan sosiaali- ja terveystoimen alaisuuteen. **Valtaosa, yhteensä n. 55 %, kunnallisista työpajoista asemoituu joko nuoriso- ja/tai vapaa-aikatoimen tai sivistys- ja/tai kulttuuritoimen alaisuuteen.** Lisäksi kunnan työllisyystoimen alaisuudessa toimii n. 25 % ja kunnanhallituksen alaisuudessa n. 11 % työpajoista.

Sosiaali- ja terveystoimen alle kuuluu vain n. 16 % organisaatiosta.

Sote-uudistuksen vaikutukset yleisellä tasolla

Sivistysvaliokunnan lausunto (SiVL 5/2021 vp – HE 241/2020 vp)

- Siltä osin kuin kyse on työpajoista, joissa **ei tällä hetkellä järjestetä muita kunnallisia palveluja kuin kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta**, työpajan toiminta siirtyy kokonaisuudessaan kunnalta hyvinvointialueelle ja toiminta voi käytännössä jatkua entisellään.
- Kunta voi edelleen myös tuottaa työpajoilla sote-palveluja hyvinvointialueelle **ostopalvelusopimuksen perusteella**. Toimittaessa kilpailuilla markkinoilla kuntien on tällöin voimassa olevan kuntalain (410/2015) 15 luvun kilpailuneutraliteettisääntelyn perusteella pääsääntöisesti annettava tehtävä **osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön** hoidettavaksi (yhtiöittämisvelvollisuus).

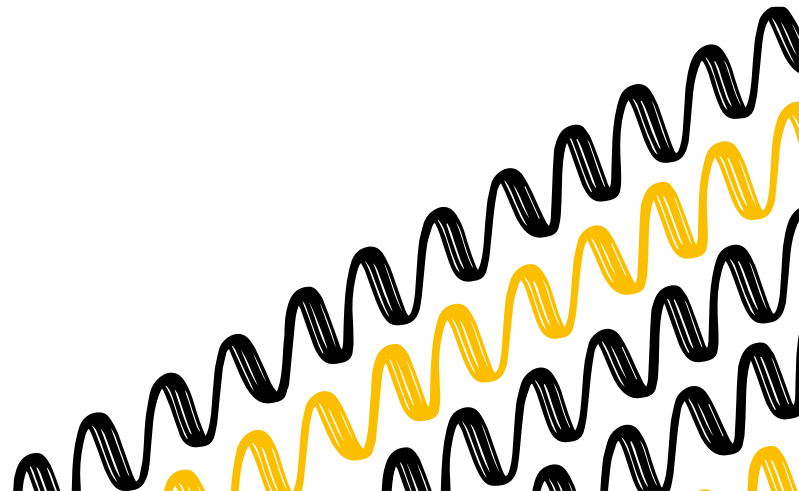

Eduskunnan lausuma

Eduskunta edellyttää, että

- osana työpajojen seuranta hallitus **arvioi työpajatoiminnan lainsäädännön** uudistamisen tarvetta huomioiden eri hallinnonalojen lainsäädännön yhteensovittamisen siten, että **työpajatoimintaa voidaan toteuttaa ja kehittää poikkihallinnollisesti joustavasti ja asiakaslähtöisesti.**
- OKM tekee suunnitelmaa arvioinnin toteuttamisesta.

Lausuma [eduskunnan sivuilla](#)

Jos työpajatoiminta jää kuntaan

Työpaja voi jäädä kuntaan, mutta kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus siirtyvät hyvinvointialueelle. Tämä merkitsee **toimintaan uusia painopisteitä**:

- **Mitä palveluita** jatkossa tuotetaan ja kenelle?
- **Riittääkö rahoituspohja?**

Toiminnan organisoiminen sote-uudistuksen jälkeen edellyttää joka tapauksessa **kuntien ja hyvinvointialueiden vahvaa yhteistyötä ja uutta resursointia**. On myös mahdollista, että hyvinvointialueet perustavat uutta omaa työpajatoimintaa.

Jos työpajatoiminta jää kuntaan

Jos kuntaan jäävä työpaja haluaa tuottaa kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta:

- kuntouttavaa työtoimintaa ei saa hankkia yritykseltä, **toiminta tulee organisoida yhdistyksen tai säätiön muotoon.**

Hyvinvointialueiden kilpailutukset voivat olla maantieteellisesti laajoja ja koskea useamman kunnan aluetta.

- Miten kilpailutuksiin osallistumista on **arvioitu**, mitä riskejä tunnistettu?

Jos hyvinvointialueen kilpailutukset eivät ole kuntakohtaisia löytyykö alueelta mahdollisia **yhteistyötahoja, joiden kanssa kilpailutuksiin voi osallistua**, jos päädytään yhtiöittämiseen? Vai pystytäänkö tarjoamaan palvelua isommalle alueelle?

Jos työpajatoiminta siirtyy hyvinvointialueelle

AVI-avustus nuorten työpajatoimintaan **ei siirry** työpajoille, jotka siirtyvät kokonaisuudessaan hyvinvointialueen alle.

Hyvinvointialue menettää myös kunnan rahoituspanoksen, joka yleensä on merkittävä, jos toiminta siirretään hyvinvointialueelle.

STM:n esittämän yhteistyömallin mukaisesti hyvinvointialue toisi palvelut kunnalta vuokraamaan tilaan, **jossa kunnan ja hyvinvointialueen rajapintatyötä tehdään yhdessä** (esim. nuorisotyön ja sosiaalihuollon yhteistyönä). Ks. seuraava dia.

STM:n esittämä yhteistyömalli

Sivistysvaliokunnan lausunnossa todetaan:

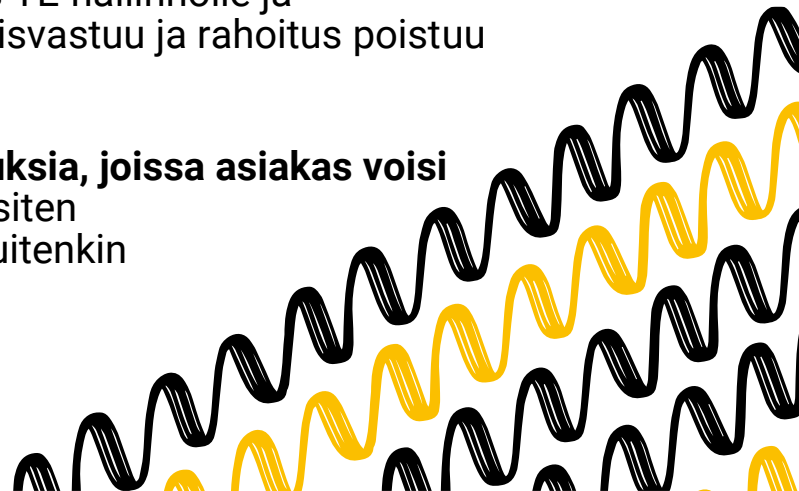
***Toiminta työpajalla voi jatkua nykyisen laajuisena myös niin sanotun yhteistyömallin puitteissa.** Siinä hyvinvointialueet tuovat palvelut kunnalta vuokraamaansa tilaan, jossa kunnan ja hyvinvointialueen rajapintatyötä tehdään yhdessä nuoristyön ja sosiaalihuollon yhteistyönä. Kunnallisessa työpajassa järjestettävän kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen järjestäjä vaihtuu siis hyvinvointialueeksi. Vastaavasti kunta voi tarjota omat palvelunsa (nuorisotyö, vapaa-ajan toiminta, opetus tms.) hyvinvointialueen järjestämän palvelun rinnalle yhteisiin tiloihin tai muuten palvelun yhteyteen.*

Kysymykset: Miten tilojen vuokraaminen eri hallintokunnilta onnistuu? Mitkä palvelut kunta voi tarjota hyvinvointialueen järjestämän palvelun rinnalle ja millä rahoituksella ja henkilöstöllä?

Yhteistyömalli ei korvaa syntyvää taloudellista vajetta kuntouttavan työtoiminnan siirtymisestä hyvinvointialueelle. Se ei siten ole ratkaisu työpajatoiminnan turvaamiseen.

Työpajan henkilöstö ei voi siirtyä suoraan hyvinvointialueen palvelukseen, sillä sama henkilöstö tuottaa monialaisesti myös muiden sektoreiden palveluita. Työpajojen henkilöstön tulee pystyä tuottamaan palvelut myös TE-hallinnolle ja koulutussektorille. Ei siis voida ajatella, että kun kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä järjestämisvastuu ja rahoitus poistuu kunnilta, niin myös henkilöstö ja henkilöstökulut siirtyisivät.

Nuorten työpajatoiminta määritellään nuorisolaissa, **nuorisolakiin ei liity toimenpiteitä tai etuuksia, joissa asiakas voisi työpajatoimintaan osallistua.** Nuorisolaki mahdollistaa valtionapukelpoisuuden hakemisen ja siten valtionavun hakemisen ja saamisen vuosittain nuorten työpajatoimintaan. Tämä rahoitus on kuitenkin vain noin 13 % yksittäisen työpajan kokonaisrahoituksesta.

Huolet sote-uudistuksen myötä

Hyvinvointialueen palvelut

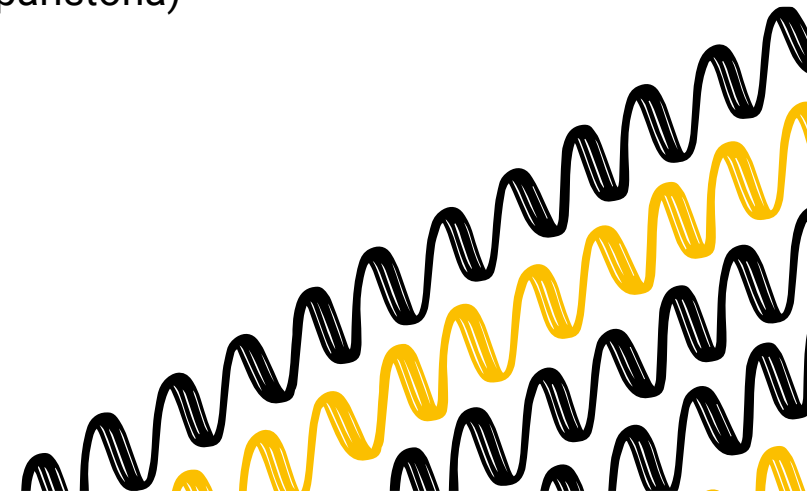
- lähipalvelut karkaavat
- rahoituspohja kapenee
- monialainen yhteistyö kärsii
- ei löydy palveluntuottajia
- nuorisotyö ja työllisyyspalvelut karkaavat kauas hyvinvointialueelta
- palveluiden vaikuttavuus heikkenee?

Kunnan palvelut

- matalan kynnyksen toimenpide puuttuu
- siirtymävaiheen haasteet, missä kunnallinen työpaja on vuonna 2023?
- rahoituspohja kapenee
- hyvinvointialue tuo ilman korvausta asiakkaat kunnan palveluihin (työpaja työtoimintaympäristönä)
 - hankintalainsäädäntö?

Työpajan palvelut

- monialaiset palvelut kärsivät
- joustava poluttaminen palvelusta toiseen heikkenee
- henkilöstön väheneminen
- kilpailutusten alhaiset hinnat ja kilpailutusten alueellisuus

Sote-uudistus

- **Herätä keskustelua omassa kunnassasi ja alueellasi!**
 - Miten työpaja asemoituu jatkossa? Miten kuntouttavaa työtoimintaa tuotetaan? Mitä palveluita työpaja tuottaa?
 - **Virkamiehet ja sote-valmistelijat**
 - Alueellista tietoa ja alueelliset yhteystiedot [sote-uudistus-sivuilla](#)
 - Tietoa aluevaaleista ja [aluevaltuutetun opas](#)
- Hallituksen esitys [löytyy täältä](#)
- Sivistysvaliokunnan [lausunto](#)
- Hyödynnä Inton [tiivistelmää](#) ja [lausuntoa](#)

Mielipide | Lukijan mielipide

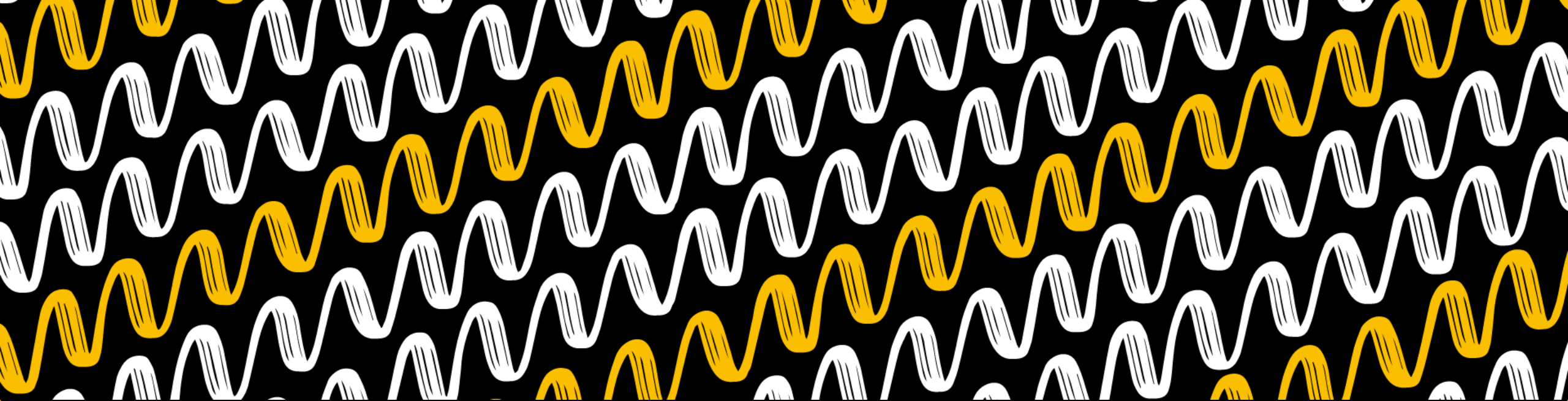
Sote-uudistus uhkaa kunnallista työpajatoimintaa

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että työpajatoiminnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vahvistetaan. Nyt ollaan menossa päinvastaiseen suuntaan.

PÄIJÄT-HÄME 15.5.2021 19:25

Päijät-Hämeessä voi tulla huutava pula kuntouttavasta työtoiminnasta - sote-uudistus kurittaa kuntien työpajoja kovalla kädellä

Aluevaalit

23.1.2022

Inton vaaliteemat

1. Työpajat turvattava lähipalveluna

- Työpajapalveluiden hyvä alueellinen kattavuus ja saavutettavuus myös maakuntien keskustaajamien ulkopuolella tulee säilyttää. Työpajatoiminta tulee turvata lähipalveluna.
- Kuntouttavaa työtoimintaa on toteutettava tiiviissä yhteistyössä työpajojen kanssa ja varmistettava palvelun monialaisuus.

2. Mielenterveyspalvelut ja oppilaiden hyvinvointi turvattava muutoksen keskellä

- Opiskeluhuollon vahva linkki oppilaitoksiin on turvattava.
- Mielenterveyspalveluiden saatavuutta on parannettava. Lisää matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita. Nuorille on oltava heidän tarpeisiinsa vastaavat palvelut.
- Terapiapalveluihin on päästävä terapiatakuun mukaisesti.

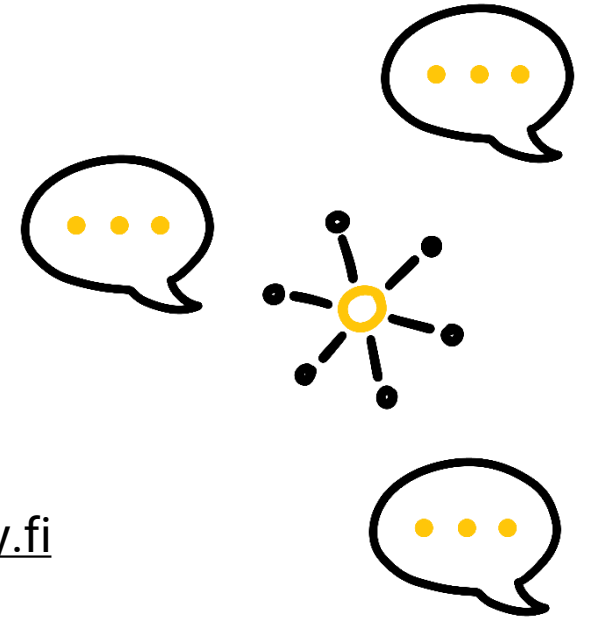
3. Kolmannen sektorin toimintaedellytykset turvattava

- Kolmannen sektorin työpajat tuottavat haavoittuvassa asemassa oleville monialaisia palveluita. Niiden toiminta tulee turvata.
- Hyvinvointialueiden tulee avustaa yleishyödyllisiä kolmannen sektorin toimijoita.

Kiitos ja kuullaan!

Herttaliisa Tuure
herttaliisa.tuure@intory.fi
040 760 1778
Twitter: @Herttaliisa
LinkedIn: Herttaliisa Tuure

Reetta Pietikäinen
reetta.pietikainen@intory.fi
050 374 9708
Twitter: @reettapietik
LinkedIn: Reetta Pietikäinen